

Päätöshistoria

Kaupunginvaltuusto 25.09.2019 § 290

HEL 2019-003277 T 00 00 03

Päätös

Puheenjohtajan ehdotuksesta kaupunginvaltuusto pani asian pöydälle.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Kaupunginhallitus 09.09.2019 § 585

HEL 2019-003277 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Mari Rantasen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

09.09.2019 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Palautusehdotus:

Mika Raatikainen: Palautetaan valmisteluun seuraavin perustein:

Poliisihallituksesta saadun tiedon mukaan poliisille ilmoitettujen epäilyjen tyttöjen ympärileikkausten lukumäärää kartoitettiin manuaalisella rikosilmoitustiedon läpikäynnillä. Läpikäynnin yhteydessä todettiin, että aikavälillä tammikuu 2013 - toukokuu 2019 on vuosittain kirjattu muutama poliisille ilmoitettu tyttöön kohdistuva sukuelinten silpomisepäily. Tehdyissä tutkinnoissa epäilyille ei ilmoitusten mukaan ole kuitenkaan saatu vahvistusta tai syytä epäillä kynnys ei ole ylittynyt. Tehdyssä selvityksessä löydettiin edellä mainitulta aikaväliltä yksi tapaus vuodelta 2018, joka on edennyt Lounais-Suomen poliisilaitokselta syyteharkintaan.

9.10.2019

Fenix Helsinki teki vuonna 2017 selvityksen tyttölasten silpomisesta ja jo tuolloin oli näyttöä Suomessa syntyneiden tyttöjen silpomisesta ulkomailta. Seura-lehden artikkelissa toukokuussa 2019 on haastateltu lastensuojelun työntekijöitä, jotka toteavat haastattelussa, etteivät oikein uskalla ottaa asiaa puheeksi rasismileiman pelossa.

Edellä esitetyin perustein vaikuttaa siltä, että lasten silpominen ei johda Suomessa riittävästi rikosoikeudelliseen prosessiin vaan kyseinen bruttaali rikollisuus jää piiloon tai ilmoittamatta. Näin ollen on perusteltu syy sille, että asian osalta tulee ryhtyä toimiin. Erityisesti Helsingin on syytä ottaa lasten silpominen vakavasti ja tehostaa toimintaansa siten, että lasten silpomisen ennaltaehkäisy ja jo tapahtuneet teot saadaan tehokkaasti rikosprosessiin. Järjestöjen tukeminen ei ole riittävä toimenpide, eikä näin vakavaa lasten koskemattomuutta rikkovaa asiaa voi siirtää pois kaupungin vastuulta.

Voidakseen panostaa asiaan sen vakavuuden vaatimalla tavalla, tulee Helsingin luoda oma ohjelma ja toimenpidesuunnitelma, jota aloitteessa esitetään.

Myös THL:n toimintaohjelman kirjaus sivulla 72 tukee aloitteessa esitettyä toimintaohjelman laatimista: "johtavat viranhaltijat, luottamushenkilöt ja poliittiset päättäjät varmistavat, että kunnissa ja alueilla, joissa on runsaasti perinnettä harjoittavista maista lähtöisin olevia asukkaita, on laadittu kunta- ja aluekohtaiset toimintamallit ja yhteistyöverkostot silpomisen estämiseksi."

Mika Raatikaisen palautusehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

Vastaehdotus:

Veronika Honkasalo: Perusteluihin lisätään uusi kohta:

"Helsinki tehostaa silpomisen vastaista työtä vahvistamalla yhteistyötä pääkaupunkiseudun kaupunkien ja eri toimialojen välillä mukaan lukien muun muassa varhaiskasvatus ja lastensuojelu, jonne laaditaan omat ohjeistukset. Tämän lisäksi kaupungin koulutusta ympärileikkauksesta ja sen puheeksiottamisesta kehitetään muun muassa kouluterveyskyselyn tulosten pohjalta."

Kannattaja: Terhi Koulumies

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti Veronika Honkasalon vastaehdotuksen mukaisesti muutetun ehdotuksen.

Mika Raatikainen jätti päätöksestä eriävän mielipiteen seuraavin perusteluin:

Poliisihallituksesta saadun tiedon mukaan poliisille ilmoitettujen epäilyjen tyttöjen ympärileikkausten lukumäärää kartoitettiin manuaalisella rikosilmoitustiedon läpikäynnillä. Läpikäynnin yhteydessä todettiin, että aikavälillä tammikuu 2013 - toukokuu 2019 on vuosittain kirjattu muutama poliisille ilmoitettu tyttöön kohdistuva sukuelinten silpomisepäily. Tehdyissä tutkinnoissa epäilyille ei ilmoitusten mukaan ole kuitenkaan saatu vahvistusta tai syytä epäillä kynnys ei ole ylittynyt. Tehdyssä selvityksessä löydettiin edellä mainitulta aikaväliltä yksi tapaus vuodelta 2018, joka on edennyt Lounais-Suomen poliisilaitokselta syyteharkintaan.

Fenix Helsinki teki vuonna 2017 selvityksen tyttölasten silpomisesta ja jo tuolloin oli näyttöä Suomessa syntyneiden tyttöjen silpomisesta ulkomailla. Seura-lehden artikkelissa toukokuussa 2019 on haastateltu lastensuojelun työntekijöitä, jotka toteavat haastattelussa, etteivät oikein uskalla ottaa asiaa puheeksi rasismileiman pelossa.

Edellä esitetyin perustein vaikuttaa siltä, että lasten silpominen ei johda Suomessa riittävästi rikosoikeudelliseen prosessiin vaan kyseinen bruttaali rikollisuus jää piiloon tai ilmoittamatta. Näin ollen on perusteltu syy sille, että asian osalta tulee ryhtyä toimiin. Erityisesti Helsingin on syytä ottaa lasten silpominen vakavasti ja tehostaa toimintaansa siten, että lasten silpomisen ennaltaehkäisy ja jo tapahtuneet teot saadaan tehokkaasti rikosprosessiin. Järjestöjen tukeminen ei ole riittävä toimenpide, eikä näin vakavaa lasten koskemattomuutta rikkovaa asiaa voi siirtää pois kaupungin vastuulta.

Voidakseen panostaa asiaan sen vakavuuden vaatimalla tavalla, tulee Helsingin luoda oma ohjelma ja toimenpidesuunnitelma, jota aloitteessa esitetään.

Myös THL:n toimintaohjelman kirjaus sivulla 72 tukee aloitteessa esitettyä toimintaohjelman laatimista: "johtavat viranhaltijat, luottamushenkilöt ja poliittiset päättäjät varmistavat, että kunnissa ja alueilla, joissa on runsaasti perinnettä harjoittavista maista lähtöisin olevia asukkaita, on laadittu kunta- ja aluekohtaiset toimintamallit ja yhteistyöverkostot silpomisen estämiseksi."

26.08.2019 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 18.06.2019 § 141

HEL 2019-003277 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan lausunnon valtuutettu Mari Rantasen ym. lasten sukuelinten silpomista ehkäisevän toimintasuunnitelman laatimista koskevasta valtuustoaloitteesta:

”Sosiaali- ja terveystoimialan toimintaa ohjaavat kansallinen lainsäädäntö ja Suomessa voimassa olevat kansainväliset yleissopimukset. Lapsen oikeuksien sopimuksen nojalla kaikilla lapsilla on oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen ja suojeluun väkivallalta. Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (ns. Istanbulin sopimus) velvoittaa erityisesti tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen. 3.6.2019 julkaistussa neuvottelutuloksessa hallitusohjelmaksi esitetään kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman laatimista sekä resurssien turvaamista sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön.

Osana Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaa on vuonna 2019 julkaistu kansallinen tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) vastainen toimintaohjelma, joka sisältää kattavasti toimenpiteitä silpomisen ehkäisemiseksi ja silpomisen läpikäyneiden auttamiseksi (liite 1). Toimintaohjelma on jatkoa vuosien 2012–2016 kansalliselle tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelmalle. Myös esimerkiksi Ruotsissa on laadittu vastaava silpomisen ehkäisyyn ja siihen liittyvän tietoisuuden lisäämiseen tähtäävä kansallinen toimintaohjelma. Lisäksi osassa kunnista on käytössä paikallisia ohjeita silpomisepäilyihin puuttumiseksi ja toimintaohjelmia silpomisen ehkäisemiseksi pitkällä aikavälillä.

Lasten sukuelinten silpomisen (ympärileikkaus) yleisyydestä Suomessa ei ole varmaa tietoa. Arvio silpomisen riskissä olevien tyttöjen määrästä vaihtelee 645 ja 3 075 tytön välillä riippuen siitä, huomioidaanko kulttuurisen sopeutumisen vaikutukset riskiin vai lasketaanko riski yhtä suureksi kuin lähtömaassa asuessa (STM 2019). Toisen sukupolven maahanmuuttajatyöillä silpomisen riskin arvioidaan olevan hyvin pieni, koska sosiaalista painostusta silpomiseen ei ole. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyyn on lisätty lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleville kysymys sukuelinten silpomisesta. Helsingissä neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa on tullut esiin muutamia tapauksia, joissa on epäilty, että tytön ympärileikkausta suunnitellaan tai asiasta on kerrottu vastaanotolla. Todennettuja tapauksia, joissa ympärileikkaus olisi tehty Suomessa asumisen aikana, ei ole tullut ilmi.

Lainsäädännön merkitys sukuelinten silpomisen ehkäisyssä

Suomen lainsäädännön perusteella alaikäisen tytön ympärileikkaus on aina rangaistava rikos myös silloin, kun ympärileikkaus tehdään ulkomailla Suomessa pysyvästi asuvalle tytölle. Myös törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu on kriminalisoitu. Suomessa ympärileikkauksen rangaistavuus perustuu rikoslakiin, mutta esimerkiksi Ruotsissa tyttöjen ympärileikkaus on kielletty erillisellä lainsäädännöllä. Erillisen ympärileikkaukset kieltävän lain vaikutuksista ympärileikkauksista annettujen rikostuomioiden määrään ei ole saatu näyttöä.

Tämänhetkisen lain tulkinnan mukaan pojan ympärileikkaus on mahdollinen, jos molemmat huoltajat sekä lapsi antavat siihen suostumuksensa ja leikkauksen suorittaa laillistettu lääkäri asianmukaisissa olosuhteissa. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut ohjeistuksen poikien ei-lääketieteellisistä ympärileikkauksista, ja myös poikien ympärileikkauksia pyritään vähentämään Suomessa. Ohjeistuksen mukaan toteutettujen ympärileikkausten vähentämiseen voidaan tällä hetkellä vaikuttaa sosiaali- ja terveyspalveluissa lähinnä puheeksiottamisella ja keskustelulla vanhempien kanssa. Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus ei kuulu julkisen terveydenhuollon piiriin.

Lastensuojelulain (2007/417) nojalla sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöillä sekä muilla viranomaisilla ja lasten kanssa työskentelevillä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos epäillään lapsen turvallisuuden tai kasvuolosuhteiden vaarantumista. Samoilla henkilöillä on velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille silloin kun epäillään lapseen kohdistunutta väkivaltarikosta, joka on vakavampi kuin lievä pahoinpitely. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjä ja toteuttaja saa ilmoittaa poliisille myös henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia varten tarvittavat tiedot (laki potilaan asemasta ja oikeuksista 1992/785, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812). Epäilyt tyttöjen ympärileikkauksista kuuluvat aina lastensuojelulain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin ja poikien ympärileikkaukset silloin kun toimenpide on suoritettu lapsen tahdon vastaisesti tai muun henkilön kuin lailistetun lääkärin toimesta.

Silpomisen ehkäisy ja siihen puuttuminen sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa

Sosiaali- ja terveystoimiala on mukana Ihmisoikeusliiton koordinoimassa tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vastaisessa verkostossa (FGM-verkosto), johon kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, maahanmuuttoviraston, poliisihallituksen, maahanmuuttopalveluiden ja järjestöjen edustajia. Maahanmuuttoyksikössä on tehty pitkään tiivistä yhteistyötä Ihmisoikeusliiton kanssa tyttö-

jen ja naisten silpomisen ehkäisemiseksi. Sosiaali- ja terveyslautakunnan myöntämällä järjestöavustuksilla tuetaan silpomisen vastaista työtä sekä muuta järjestöjen toimintaa, jonka kautta voidaan tavoittaa silpomisriskissä olevia ja silpomisen uhreja.

Sosiaali- ja terveystoimialalla on käytössä yhteinen lapsen pahoinpitelyn ja seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisen ohje, jota noudatetaan kaikissa tilanteissa, joissa epäillään lapsen kaltoinkohtelua. Pahoinpitelyepäilyistä tehdään kaikissa palveluissa lastensuojeluilmoitus ja ilmoitus poliisille lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Työntekijöillä on mahdollisuus konsultoida toimialan lakimiehiä tai poliisia kaltoinkohteluun liittyvissä asioissa.

Sukuelinten silpomisen puheeksiottaminen on osa äitiysneuvolaprosessia. Kaikille odottaville äideille tehdään lähisuhdeväkivallan kartoitus, jossa käytetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lomaketta. Lisäksi selvitetään, onko asiakas ympärileikattu sekä otetaan tarpeen mukaan puheeksi tyttöjen ympärileikkaus ja vanhempien mielipiteet siihen liittyen. Silpomisen puheeksiotto on keskeinen osa myös maahanmuuttoyksikössä tehtävää alkuvaiheen kotouttamistyötä. Kouluterveydenhuollossa oppilaiden huolenaiheita kartoitetaan kaikilla vuosiluokilla ja terveystarkastuksiin sisältyy seksuaaliterveyteen liittyvää neuvontaa lapsen tai nuoren kehitysvaihetta vastaavasti. Lasten ja nuorten lääkäripalveluissa sekä kouluterveydenhuollossa on käytössä yhteinen ohje (liite 2) tytön ympärileikkausepäilyyn selvittämiseen. Ohje sisältää toimintaohjeet tilanteisiin, joissa epäillään ympärileikkauksen toteuttamista ulkomailla. Puheeksiottamisen ja silpomisen ehkäisyyn tukena hyödynnetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen materiaaleja.

Lastensuojelussa silpomisepäilyt selvitetään kuten muut lapsiin kohdistuvat väkivaltaepäilyt. Kiireellisen lastensuojelun tarve arvioidaan välittömästi ja tarvittaessa ryhdytään lastensuojelulain mukaisiin toimenpiteisiin. Lastensuojelussa tehdään tiivistä yhteistyötä eri viranomaisten kanssa ja arvioidaan tarvittaessa lapsen edun näkökulmaan perustuen tutkintapyynnön tekeminen poliisille myös muista kuin lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista rikosepäilyistä.

Tyttöjen ja naisten silpomisen ehkäisyyn liittyvän koulutuksen järjestäminen on kirjattu toimenpiteeksi vuosien 2017–2021 Helsingin kotouttamisohjelmaan. Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa on järjestetty koulutuksia aiheeseen liittyen, minkä lisäksi on hyödynnetty muiden toimijoiden toteuttamia verkkokoulutuksia.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että erilliselle kaupunkitasoiselle lasten sukuelinten silpomista ehkäisevälle toimintasuunnitelmalle ei ole tarvetta. Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa on jo käytössä kansallisen tyttö-

jen ja naisten sukuelinten silpomisen ehkäisyn toimintaohjelman mukaisia toimintamalleja. Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta pitää tärkeänä kansallisen toimintaohjelman toimeenpanon sekä eri toimijoiden välisen yhteistyön vahvistamista silpomisen ehkäisemiseksi. Samoilla toimenpiteillä voidaan ehkäistä ja vähentää myös poikien sukuelinten silpomisesta.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Tyttöjen sukuelinten silpominen aiheuttaa merkittäviä fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia haittoja. Myös poikien sukuelinten silpominen loukkaa lapsen koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta. Silpomisen ehkäisyn kannalta keskeistä on asian varhainen puheeksiottaminen kulttuurisensitiivisellä tavalla. Puheeksiottamisen on tärkeää sisältyä lasten ja perheiden kanssa tehtävään työhön samoin kuin muun lähisuhdeväkivallan kartoittamisen ja ehkäisyn. Silpomisen ehkäisemiseksi tulee tukea myös niitä tyttöjä ja naisia, jolle ympärileikkaus on tehty ennen Suomeen tuloa."

Käsittely

18.06.2019 Ehdotuksen mukaan

Asiassa tehtiin seuraava palautusehdotus:

Palautusehdotus:

Jäsen Mari Rantanen: Palautetaan valmisteluun seuraavin perustein:

Poliisihallituksesta saadun tiedon mukaan poliisille ilmoitettujen epäilyjen tyttöjen ympärileikkausten lukumäärää kartoitettiin manuaalisella rikosilmoitustiedon läpikäynnillä. Läpikäynnin yhteydessä todettiin, että aikavälillä tammikuu 2013 - toukokuu 2019 on vuosittain kirjattu muutama poliisille ilmoitettu tyttöön kohdistuva ympärileikkausepäily. Tehdyissä tutkinnoissa epäilyille ei ilmoitusten mukaan ole kuitenkaan saatu vahvistusta tai syytä epäillä kynnys ei ole ylittynyt. Tehdyissä selvityksessä löydettiin edellä mainitulta aikaväliltä yksi tapaus vuodelta 2018, joka on edennyt Lounais-Suomen poliisilaitokselta syyteharkintaan.

Fenix Helsinki teki vuonna 2017 selvityksen tyttölasten silpomisesta ja jo tuolloin oli näyttöä Suomessa syntyneiden tyttöjen silpomisesta ulkomailla. Seura-lehden artikkelissa toukokuussa 2019 on haastateltu lastensuojelun työntekijöitä, jotka toteavat haastattelussa, etteivät oikein uskalla ottaa asiaa puheeksi rasismileiman pelossa.

Edellä esitetyin perustein vaikuttaa siltä, että lasten silpominen ei johda Suomessa riittävästi rikosoikeudelliseen prosessiin vaan kyseinen bru-

taali rikollisuus jää piiloon tai ilmoittamatta. Näin ollen on perusteltu syy sille, että asian osalta tulee ryhtyä toimiin. Erityisesti Helsingin on syytä ottaa lasten silpominen vakavasti ja tehostaa toimintaansa siten, että lasten silpomisen ennaltaehkäisy ja jo tapahtuneet teot saadaan tehokkaasti rikosprosessiin. Järjestöjen tukeminen ei ole riittävä toimenpide, eikä näin vakavaa lasten koskemattomuutta rikkovaa asiaa voi siirtää pois kaupungin vastuulta. Voidakseen panostaa asiaan sen vakavuuden vaatimalla tavalla, tulee Helsingin luoda oma ohjelma ja toimenpidesuunnitelma, jota aloitteessa esitetään.

Myös THL:n toimintaohjelman kirjaus sivulla 72 tukee aloitteessa esitettyä toimintaohjelman laatimista: "johtavat viranhaltijat, luottamushenkilöt ja poliittiset päättäjät varmistavat, että kunnissa ja alueilla, joissa on runsaasti perinnettä harjoittavista maista lähtöisin olevia asukkaita, on laadittu kunta- ja aluekohtaiset toimintamallit ja yhteistyöverkostot silpomisen estämiseksi."

Jäsen Mari Rantasen palautusehdotus raukesi kannattamattomana.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Jäsen Mari Rantanen jätti lausunnosta seuraavan eriävän mielipiteen:

Poliisihallituksesta saadun tiedon mukaan poliisille ilmoitettujen epäilyjen tyttöjen ympärileikkausten lukumäärää kartoitettiin manuaalisella rikosilmoitustiedon läpikäynnillä. Läpikäynnin yhteydessä todettiin, että aikavälillä tammikuu 2013 - toukokuu 2019 on vuosittain kirjattu muutama poliisille ilmoitettu tyttöön kohdistuva ympärileikkausepäily. Tehdyissä tutkinnoissa epäilyille ei ilmoitusten mukaan ole kuitenkaan saatu vahvistusta tai syytä epäillä kynnys ei ole ylittynyt. Tehdyssä selvityksessä löydettiin edellä mainitulta aikaväliltä yksi tapaus vuodelta 2018, joka on edennyt Lounais-Suomen poliisilaitokselta syyteharkintaan.

Fenix Helsinki teki vuonna 2017 selvityksen tyttölasten silpomisesta ja jo tuolloin oli näyttöä Suomessa syntyneiden tyttöjen silpomisesta ulkomailla. Seura-lehden artikkelissa toukokuussa 2019 on haastateltu lastensuojelun työntekijöitä, jotka toteavat haastattelussa, etteivät oikein uskalla ottaa asiaa puheeksi rasismileiman pelossa.

Edellä esitetyin perustein vaikuttaa siltä, että lasten silpominen ei johda Suomessa riittävästi rikosoikeudelliseen prosessiin vaan kyseinen bruttaali rikollisuus jää piiloon tai ilmoittamatta. Näin ollen on perusteltu syy sille, että asian osalta tulee ryhtyä toimiin. Erityisesti Helsingin on syytä ottaa lasten silpominen vakavasti ja tehostaa toimintaansa siten, että lasten silpomisen ennaltaehkäisy ja jo tapahtuneet teot saadaan tehok-

9.10.2019

kaasti rikosprosessiin. Järjestöjen tukeminen ei ole riittävä toimenpide eikä näin vakavaa lasten koskemattomuutta rikkovaa asiaa voi siirtää pois kaupungin vastuulta. Voidakseen panostaa asiaan sen vakavuuden vaatimalla tavalla, tulee Helsingin luoda oma ohjelma ja toimenpidesuunnitelma, jota aloitteessa esitetään.

Myös THL:n toimintaohjelman kirjaus sivulla 72 tukee aloitteessa esitettyä toimintaohjelman laatimista: "johtavat viranhaltijat, luottamushenkilöt ja poliittiset päättäjät varmistavat, että kunnissa ja alueilla, joissa on runsaasti perinnettä harjoittavista maista lähtöisin olevia asukkaita, on laadittu kunta- ja aluekohtaiset toimintamallit ja yhteistyöverkostot silpomisen estämiseksi."

04.06.2019 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kaisa Pasanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 24222
kaisa.pasanen(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 28.05.2019 § 173

HEL 2019-003277 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Tyttöjen ympärileikkaus eli silpominen on aiheena ajankohtainen ja myös Helsingissä koulua käyvät tytöt voivat joutua tällaisen väkivallan kohteeksi. Todennäköisyys, että tytöt joutuvat ympärileikkausten kohteeksi tulee ottaa huomioon kaikkien niiden maahanmuuttajaryhmien kohdalla, joiden lähtömaissa tapaa on harjoitettu. Ympärileikkaus on naisiin kohdistuvan väkivallan muoto, joka loukkaa useita ihmisoikeus-sopimuksia ja on Suomen rikoslain mukaan rangaistava kaikissa muodoissaan. Koulun työntekijöillä on vastuu ilmoittaa lapseen kohdistuvasta väkivallasta tai sen uhasta lastensuojelulle.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on kansallinen asiantuntijalaitos, joka on koonnut varsin kattavasti tietoa ja toimintaohjeet tyttöjen sukuelinten silpomisen ja pokien ei-lääketieteellisten ympärileikkausten tunnistamiseen, ennaltaehkäisyyn ja viranomaisten toimintaan. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ei pidetä tarpeellisena erillisen toimintasuunnitelman laatimista. Sen sijaan on tärkeää, että THL:n valtakunnal-

lista ohjeistusta hyödynnetään osana seksuaali- ja lisääntymisterveyteen sekä lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn liittyviä toimintasuunnitelmia.

THL:n Lastensuojelun käsikirjan tyttöjen ympärileikkauksia käsittelevä osuus löytyy osoitteesta: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/ty-oprosessi/erityiskysymykset/pahoinpitely-ja-seksuaalinen-hyvaksikayto/tyttojen-ymparileikkaus>.

Muita keskeisiä aihetta käsitteleviä asiakirjoja ovat mm. Valtioneuvoston tuore julkaisu: Toimintaohjelma, Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estäminen (http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161355/J_01_Tyttojen_ja_naisten_sukuelinten_silpominen_V.pdf) ja Ihmisoikeusliiton julkaisu: Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa, Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle (<https://ihmisoikeusliitto.fi/julkaisu-tyttojen-ja-naisten-ymparileikkaus-suomessa-suositus-sosiaali-ja-terveydenhuollon-henkilostolle-iol-2011/>).

Ympärileikkaus on monimuotoinen ja sensitiivinen asia, jonka käsittelyssä ja ennaltaehkäisyssä terveydenhuollolla on erityisen tärkeä rooli. Kouluterveydenhuollolla onkin oma ohjeistuksensa asian ottamiseksi esille terveystarkastusten yhteydessä, ja henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti. THL toteaa, että perheiden tulee saada tieto, että tyttöjen ympärileikkaus on Suomessa kielletty ja millaisia haittavaikutuksia sillä voi olla. Perheitä on syytä valistaa myös siitä, että lastensuojelulaissa on säädetty lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, ja että sellainen voi tulla kyseeseen myös tyttöjen ympärileikkausta koskevissa tilanteissa.

Koulun henkilökunnalla on ilmoitusvelvollisuus silpomisepäilyistä lastensuojeluun ja poliisille. THL toteaa Lastensuojelun käsikirjassaan, että mikäli herää epäily tytön ympärileikkauksen suunnittelusta, täyttyy lastensuojelulaki 25 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluun. Lastensuojeluilmoitus tehdään myös, mikäli havaitaan tai epäillään, että ympärileikkaus on jo tehty. Lastensuojelulaki 25 § 3 momentti edellyttää, että törkeästä pahoinpitelystä, jota tytön ympärileikkaus on, ilmoitetaan myös poliisille.

Koulun rooli on kasvattaa lapsia ja nuoria seksuaali- ja lisääntymisterveyteen sekä itsemääräämisoikeuteen liittyvissä asioissa. Lapsia ja nuoria tulee kannustaa olemaan yhteydessä koulun aikuisiin tai muihin viranomaisiin, jos heitä uhkaa rikollinen teko, kuten ympärileikkaus. Kynnys tulla puhumaan näistä asioista on saatava mahdollisimman matalaksi, ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki antaa nuorelle mahdolli-

9.10.2019

suuden tulla keskustelemaan oppilashuollon työntekijän kanssa myös silloin, kun vanhemmat vastustavat tapaamista.

Helsingin kaupungin oppilashuollon henkilöstöä koulutetaan huomaamaan tyttöjen ympärileikkaukset ja siihen, että he puuttuvat havaitsemiinsa asioihin. Esimerkiksi psykologit ja kuraattorit saivat asiaan liittyvän koulutuksen Ihmisoikeusliiton asiantuntijalta tammikuussa 2018.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla pidetään tärkeänä, että koulun henkilökuntaa koulutetaan edelleen ympärileikkauksiin liittyvissä asioissa. Tärkeää on myös avoin keskustelu ammattilaisten kesken. Erityisesti koulun tehtävänä on luottamuksen rakentaminen lapsiin ja nuoriin ja sellaisen turvallisen ympäristön luominen, jossa myös vaikeat asiat voi ottaa puheeksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että erillisen toimintasuunnitelman sijaan valtioneuvoston toimenpideohjelman sekä THL:n ohjeistuksen mukainen ennaltaehkäisevä ja muu aktiivinen toiminta vastaa tehokkaimmin tyttöjen ympärileikkauksiin puuttumiseen peruskouluissa. Tätä tukeva tiedottaminen, koulutus ja yhteistyö eri toimialojen sisällä ja välillä sekä järjestöjen ja yhteisöjen kanssa on tärkeää ympärileikkauksen ehkäisemiseksi. Tiedotusta tehostaakseen kaupunki voi nimetä koordinoivan tahon, esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimesta.

Käsittely

28.05.2019 Ehdotuksen mukaan

Vastaehdotus:

Pia Kopra: Lisätään uusi kohta 12, että laaditaan toimintaohjelma THL:n toimintaohjelman suosituksen mukaisesti (omana lisäyksenä "tyttöjen"), jossa todetaan (s.72), että "johtavat viranhaltijat, luottamushenkilöt ja poliittiset päättäjät varmistavat, että kunnissa ja alueilla, joissa on runsaasti perinnettä harjoittavista maista lähtöisin olevia asukkaita, on laadittu kunta- ja aluekohtaiset toimintamallit ja yhteistyöverkostot tyttöjen sukuelinten silpomisen estämiseksi.

Kannattaja: Dani Niskanen

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lisätään uusi kohta 12, että laaditaan toimintaohjelma THL:n toimintaohjelman suosituksen mukaisesti (omana lisäyksenä "tyttöjen"), jossa todetaan (s.72), että "johtavat viranhaltijat, luottamushenkilöt ja poliittiset päättäjät varmistavat, että kunnissa ja alueilla, joissa on runsaasti perinnettä harjoittavista maista lähtöisin olevia asukkaita,

ta, on laadittu kunta- ja aluekohtaiset toimintamallit ja yhteistyöverkostot tyttöjen sukuelinten silpomisen estämiseksi.

Jaa-äännet: 6

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Abdirahim Husu Hussein, Vesa Korkkula, Tiina Larsson, Pia Pakarinen

Ei-äännet: 4

Fatim Diarra, Pia Kopra, Dani Niskanen, Ozan Yanar

Tyhjä: 1

Petra Malin

Poissa: 2

Ville Jalovaara, Emma Kari

Äänestyksessä esittelijän ehdotus voitti Pia Kopran vastaehdotuksen äänin 6–4. Tyhjää äänesti 1. Poissa 2.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Leeni Siikaniemi, opetuskonsultti, puhelin: 310 86212
leeni.siikaniemi(a)edu.hel.fi
